

הפועל

יש סוגים שונים של פעלים, והם יכולים לעזור לנו גם לבנות את הקשר, וגם לפסול תשובות.

כשיש פועל, נשים לב-

- למי זה משנה?
 - יש פעולות שאנחנו מבצעים על משהו / מישהו אחר : להלביש, להאכיל, לנפח, לשמור, לרוקן, לשקול...
 - יש פעולות שאנחנו מנסים לגרום למישהו האחר לעשות משהו : להסות, לשכנע, לאיים, לדובב, "קום!", "לך!"...
 - יש פעולות שאנחנו מבצעים על עצמנו, או שעשו לנו, או שקרה לנו : לאכול, להתלבש, ליפול, נפרץ, נשרף, התלקח...
 - יש פעולות שמשנות לנו, אפילו שזה בעזרת משהו/מישהו אחר : לקרוא, לשמוע, לטפס, לענוד...
- כמה אנשים יש?
 - האם זה אותו אדם שמבצע את הפעולות, או אולי יש כאן שני אנשים? לרדוף : להשיג- זה אותו אחד! הוא רודף, הוא מנסה להשיג (מישהו אחר)
 - לברוח : לחמוק- זה אותו אחד! הוא בורח, הוא מנסה לחמוק (ממישהו אחר)
 - דלק : נס- זה שני אנשים- האחד רודף (דולק אחרי), והשני בורח ממנו (הוא במנוסה)

דוגמה

העלה : מורס –

- (1) הרעיש : הומה
- (2) ביאר : נהיר
- (3) האזין : מושמע
- (4) היסה : השתיק

העלה : מורס – הוא העלה משהו, כמו את הדגל, אז הדגל מורס. הפך משהו למורס.

- (1) הרעיש : הומה – הרעיש זה הוא בעצמו, הוא לא משנה משהו אחר.
- (2) ביאר : נהיר – הסביר משהו, הפך אותו לנהיר- ברור. זה מתאים!
- (3) האזין : מושמע – האזין זה הוא בעצמו, הוא מקשיב למשהו, זה משנה לו.
- (4) היסה : השתיק- הס ושקט אלה דברים דומים! גם זה אותו אדם שעושה את הפעולות, ובמקור אלה שני דברים (האחד מעלה, השני מורס).

לדובב : לדבר –

לדובב זה לגרום למישהו לדבר. (גם בכלא יש מדובבים- שנכנסים לתא וגורמים לאנשים להפיל את עצמם, אז תזהרו עם מי שאתם מדברים בכלא. יש גם סרטים מדובבים, מונפשים, יעני אנימציה, שמוסיפים להם קולות- דיבוב. גם המילה אנימציה קשורה למילה animal- חיה, הופכים את הדמויות לחיות, וגם המילה מונפשים קשורה לזה- נותנים לדמויות נפש).

שיסה : לתקוף –

שיסה זה גרם למישהו לתקוף, כמו שמשסים כלבים. (מזכיר קצת את המילה לשסע- לחתוך, שזה מה שפינוקי הכלבלב יעשה לכם אחרי ששיסו אותו בכס. שסע מופיע גם ב-לשסע את הדיבור- להידחף למישהו באמצע המשפט, או שסע בחצאית, או שפה שסועה).

להדיח : לפשוע –

להדיח זה לגרום למישהו לפשוע (להדיח לדבר עבירה. ואם אני מדיח כלים?)

הלאה/ הוגיע : תש/ עייף – או התיש : לאות –

הלאה/ הוגיע זה עייף, התיש, גרם למישהו להיות לאה, עייף... כמו לשמוע את כל השירים של לאה שבת- זה מלאה.

היסה : דיבר – או "הס!" : לדבר – או היסה : נאלם –

היסה זה השתיק, אמר למישהו "הס!", ניסה למנוע ממנו לדבר. ואם הוא מצליח בזה אז האדם השני נאלם (סותם, הופך להיות אילם). "קולי נאלם ליבי נרגש- בא לשכונה בחור חדש" (הקול נאלם- נהיה אילם, זה לא נעלם)

"גור!" : להיזהר –

גור זה היזהר! ("יש נשר בשמיים, גור לך!" זה לא שיש לו גור חתולים, זה תזהר מהנשר).

"שור!" : הביט –

"שור!" זה הביט! תראה! לומר למישהו שור זה לנסות לגרום לו להביט. ("שורו, הביטו וראו! מה גדול היום הזה היום הזה!" או בצבא "לימין-שור!")

"טול!" : קח –

"טול!" זה לומר למישהו "קח!" (טול קורה מבין עינייך! קח את הקורה שתקועה לך בין העיניים!)

"סור!" : לך –

"סור!" זה לצוות על מישהו ללכת (סורה חושך הלאה שחור!)

"עור!" : הקיץ –

"עור!" זה קום! תתעורר! אומרים את זה למי שרוצים להקיץ (להעיר).

"הרף!" : לחדול –

"הרף!" זה תפסיק, תחדול. אומרים למישהו כשמנסים לגרום לו לחדול. (יש גם את "ללא הרף"- בלי הפסקה).

אנלוגיות

גלה את אוזנו : רז/ יודע –

לגלות את אוזנו של מישהו זה לספר לו סוד/ רז. להפוך אותו ליודע דבר.

ריפה את ידיו : מיואש –

לרפות את הידיים של מישהו זה לייאש אותו, לגרום לו לאבד תקווה. (כשהידיים רפויות, אין כוח לעשות כלום. ההפך מ-חיזק את ידיו).

ביאור : מובן – או מבאר : סתום – או מבאר : מבין –

ביאור זה הסבר. מבאר זה מסביר, הופך משהו למובן, לברור, ללא סתום, וגורם למישהו להיות מבין.

הטיל חתתו : מפחד/ התיירא : פיק ברכיים–

הטיל חתתו זה הפחיד מישהו (חת זה פחד. הוא מטיל את הפחד על מישהו, אז המישהו הזה מפחד). גרם לו להיות מתיירא. גרם לו לפיק ברכיים (פחד. כשמרוב פחד הברכיים מתפקקות אחת בשנייה, פיק פיק פיק).

איום : הרתעה –

איום אמור לגרום להרתעה.

פרידה : כיסופים/ ערגונות –

פרידה מעוררת/ גורמת לכיסופים, לערגונות, שזה בעצם געגועים! (כיסופים- אני נכסף! אני מתגעגע! לימים שהיה לי כסף... ערגונות- אני עורג, מתגעגע, הייתי עורג כדי לחזור לימים האלה... ולמי שמכיר את "כאייל תערוג" או את "זרעי קיץ" של מאיר אריאל, "מעוררים ערגונות")

דרבן : עצלות –

לדרבן זה לגרום למישהו לעשות משהו, להוציא אותו ממצב של עצלות (עצלן צריך דרבון). המילה לדרבן קשורה לדרבן! לדרבן יש קוצים, ולדרבן היו עושים בעזרת קוצים (דוקרים קצת וגורמים לזוז) זה מה שיש לקאובוי במגף...

מתאבן : תיאבון –

מתאבן זה משהו שמעורר תיאבון (הסנדוויציונים האלה לפני הארוחה שרק גורמים להיות רעבים יותר).

מפחיד : פלצות – מעורר פלצות : חת

מפחיד זה מעורר פלצות. מעורר פלצות זה מפחיד (כמו מפלצת). הוא גורם לחוש חת, פחד.

תמוה : תהיה –

משהו תמוה מעלה תהיות, גורם לתהות עליו.

העסיק : אבטלה –

העסיק זה הוציא מישהו ממצב של אבטלה.

אילוף/ ביות : פראי/ בר –

אילוף או ביות זה להפוך משהו פראי/ בר למשהו ביתי, מחונך, מבוית.

הלאמה/ הפקעה : פרטי – או הלאמה : הפרטה –

הלאמה זה כשהמדינה לוקחת בכוח את הרכוש של אזרח, גורמת לזה שהרכוש יפסיק להיות פרטי (כמו בברית המועצות, או בוונצואלה... הממשלה לקחה את המפעלים מידי הבעלים שלהם, והופ! רעב המוני...). התהליך ההפוך הוא הפרטה, כשהמדינה מרשה לאזרחים לתת שירות שרק היא נתנה עד כה.

מסתנוור : מאיר –

אם מישהו מאיר בצורה מציקה זה מסנוור (אבל אם הוא סתם מאיר אז הוא פשוט עושה אור).

הוכיח/ תוכחה : נזוף –

נזוף זה מישהו שגערו בו, אמרו לו תוכחה, הוכיחו אותו (תראה אותך! תתבייש!). בתנ"ך יש נבואות תוכחה- הנביא נזוף בעם.

הניא : לעשות –

הניא זה מנע ממישהו לבצע פעולה.

הניע : לעשות –

הניע זה גרם למישהו לבצע פעולה! איזה קטע מעצבן זה! ומה קורה כשדיסלקט מניא? או מניע? אפשר לזכור את ההבדל, כי האות א' נראית כמו x. אז הניא- זה כמו הניא- שם איקס, גרם לא לעשות, ולעומת זאת הניע קשור לתנועה, זה לגרום כן לעשות.

לייצר : לייצא-

לייצר זה להכין מוצר, לייצא זה להוציא אותו לחו"ל, למדינה זרה

לכתוב : לתרגם-

לכתוב זה להכין טקסט, לתרגם זה לייצא אותו לשפה זרה

הקציע/ לשייף/ מקצוע : מחוספס –

הקציע או לשייף זה להחליק משהו. להפוך אותו ללא מחוספס. כמו שעושים לעץ כשהופכים אותו לרהיט.

לסוכך : חשוף –

לסוכך זה לגרום לכך שמהו לא יהיה חשוף (לשים מעליו סכך, לכסות אותו).

איחה : שבור –

איחה זה חיבר, טיפל במשהו שהיה שבור, כמו שמאחים עצמות שבורות עם גבס.

הקניט : כועס – או הקניט : סנוט –

הקניט זה הרגיו, עצבן. גרם למישהו להיות כועס- סנוט! (אני סנוט אותך!)

התגרה : הבלג –

הבלג זה לא הגיב להתגרות של מישהו.

אנלוגיות

”הצילו!” : עמד מנגד –

עמד מנגד זה לא עזר. לא הגיב למישהו שמבקש ”הצילו!”, ואתם חובקים ידיים בלי הושט עזרה...

ליבה : בערה –

ליבה זה הגדיל את הבערה. הוסיף שמן למדורה, או הגדיל את הלהבות בעזרת נשיפה.

זרה מלח : כאב –

לזרות מלח (על פצע) גורם להגברה של הכאב. לזרות זה לפזר. (באנגלית זה יותר נורא, זה – to rub salt into the wound זה ממש לקחת גוש של מלח ולשפשף אותו בכוח על הפצע, לא סתם לפזר...) שימו-לב שזה להגביר את הכאב, לא סתם להכאיב. כמו ללבות את האש.

אש : נא –

אש גורמת לכך שמהו לא יהיה נא (לא מבושל).

כילה : נגמר –

כילה זה גמר, סיים. אם הוא כילה משהו, אז הדבר הזה נגמר (אתם קרובים לכלות את היחידה. יש גם את האויבים שלנו שעומדים עלינו לכלותנו..)

זנח : ננטש –

אם הוא זנח מישהו, אז המישהו הזה ננטש.

לסלף : מעוות –

לסלף זה לעוות, להפוך משהו למעוות (לעקם לו את הצורה).

מסמר שיער : חלחלה –

מסמר שיער זה משהו שגורם לחלחלה, לפחד (כשהשיער עומד כמו מסמרים מרוב פחד).

משובב נפש : הנאה –

משובב נפש זה גורם להנאה.

משכין : שורר –

משכין זה גורם שמהו יהיה (שישכון) ואז הדבר הזה שורר- נמצא, קיים. (כמו משכין שלום- גורם שיהיה שלום, ואז השלום שורר- נמצא, קיים)

ממעיד : ליפול –

ממעיד זה גורם למישהו ליפול (כמו תיל ממעיד).

יש למאיר אריאל תקליט שנקרא ”חג, ומועד ונופל”- יש חגים ומועדים (פסח, חנוכה וכאלה), אבל הוא משחק על הפירוש האחר של המילים-

חג- עשה סיבוב, כמו מחוגה

מועד- מחליק, הולך ליפול

להתרים : לתרום – או פושט יד : נדיבות –

להתרים זה לגרום למישהו לתרום. פושט יד זה מקבץ נדבות, רוצה שיתייחסו אליו בנדיבות.

אנלוגיות

לגבב/ לערום : ערמה –

לגבב או לערום זה ליצור ערמה. כשאתם קוראים ערמה של בולשיט, זה נקרא "גיבוב שטויות"- מישהו כתב כאן ערמה של שטויות.

ציווה : המרה – או ציווה : ציית –

המרה זה לא מילא את מה שמישהו ציווה עליו, כמו לעשות מרי, מרד, לא להקשיב למי שציווה. ציית זה מילא את מה שהוא ציווה עליו.

הגיף : סגור –

הגיף זה הפך משהו לסגור (כמו שמגיפים תריסים- סוגרים אותם). פירושים נוספים שקשורים למילה להגיף- באים מהמילה "מגף"- כשמנצחים מישהו, שמים עליו את המגף, סוגרים אותו. הוא ניגף- נצחו אותו.

הגליה : לעזוב –

הגליה זה שמאלצים מישהו לעזוב.

קיבע : יציב –

קיבע זה הפך משהו ליציב. כמו שמקבעים את השבר כדי שיתאחה.

התעמר : אכזריות –

התעמר זה התנהג באכזריות. התעלל.

ייקר : מחיר –

ייקר זה הגדיל את המחיר.

ניפח : נפח –

ניפח זה הגדיל את הנפח.

דחס : צפיפות –

דחס זה הגביר את הצפיפות. הפך לצפוף יותר, פחות מרווח.

דילל : ריכוז –

דילל זה הקטין את הריכוז. הפך לפחות מרוכז.

השבחה : איכות –

השבחה זה הגדלה של האיכות.

מתבדר : רוח –

רוח גורמת לכך שמישהו יתבדר (יתנופף, כמו שיער ברוח).

סובב בכחש : פתי –

סובב בכחש זה הונה, רמה, תחמן. וקל לרמות פתי. איך את מסובבת אותי (בכחש), את מסובבת, אותי, את מסובבת.

אנלוגיות

קימר : קשתי –

קימר זה הפך משהו למקומר- בצורה של קשת, קמרון. כמו שחתולים מקמרים את הגב שלהם ונראים כמו קשת. קמרון זה קשת, כמו במבנים של רומא. ההפך מקמור זה קעור, שזה כמו צורה של קערה.

קושר כתרים : משובח –

קושר כתרים זה מהלל, משבח. טוען שמהו הוא משובח (ממש קושר לו כתר, אומר שהוא מלך!).

מכחיש/ כופר : אמיתי –

מכחיש או כופר זה טוען שמהו הוא לא אמיתי.

העליל : אשמה –

העליל זה הדביק למישהו אשמה (אפילו שהוא לא אשם).

לסדוק : סדק –

לסדוק זה ליצור סדק.

הפיס דעתו : מרוצה –

הפיס את דעתו זה ריצה אותו, גרם לו להיות מרוצה.

הפציר : מיאן/ ניאות/ הסכים –

הפציר זה ביקש ממש, דחק במישהו להסכים. מיאן זה סירב לו. ניאות זה הסכים, זרם איתו בסוף.

שעה/ לשעות : ציית : ציווה : הימרה : סורר : צייתן–

שעה/ לשעות זה להקשיב בקולו של מישהו (לא שעה לעצתו זה לא הקשיב לעצה שלו). אם הוא הקשיב למי שציווה עליו הוא ציית. אם הוא לא הקשיב לו הוא הימרה (הימרה את פיו- לא עשה לפי מה שהוא דרש ממנו). סורר הוא מי שלא ממלא את מה שאמרו לו, ילד קקה (בן סורר ומורה! ילד שעושה מרי- מרד). צייתן זה מישהו שמקבל בקלות פקודות.

לאט : מהירות : כהרף עין –

לאט זה במהירות נמוכה (זה גם בשקט!) וכהרף עין זה במהירות גבוהה, בשנייה (הרף עין זה המהירות בה העין מרפה- מהירות של מצמוץ! גם האנגלית אומרים blink of an eye).

חימש : נשק –

חימש זה נתן למישהו נשק, הפך אותו לחמוש (חימוש קשור למספר חמש. כי ביד יש 5 אצבעות וזה מסמל כוח. באנגלית לחמש זה to arm, לתת את כל היד..).

קפץ : סגור –

קפץ זה הפך משהו לסגור! כמו לקפוץ אגרופים.

הכמין/ הצפין : טמיר/ נתגלה –

הכמין או הצפין זה החביא. הפך משהו לטמיר- נסתר. ניסה שהוא לא יתגלה. יש גם מכמונת מהירות- כששוטרים מתחבאים מאחורי שיח, לבדוק את המהירות ולתת דו"ח.